

Smart Villages

na Mazowszu

**Pierwsze wyniki badań
i rekomendacje**

Mazowsze.

serce Polski

Smart Villages na Mazowszu – pierwsze wyniki badań i rekomendacje

Coraz częściej doświadczamy tego, że dotychczasowy sposób gospodarowania na terenach wiejskich przestaje przynosić zakładane rezultaty. Nie pozwala rozwijać się gospodarczo, osiągać celów ekonomicznych bez uszczerbku dla środowiska, a w konsekwencji zapewniać dobrobyt mieszkańcom. Trendy obecne w globalnej gospodarce, zmiany klimatu i ich następstwa w postaci suszy, ekstremalnych lub gwałtownych zjawisk pogodowych, problemy związane z wyeksploatowaniem i degradacją części naturalnych zasobów, jak również zmiany zachodzące w społeczeństwie: wartości, oczekiwań i aspiracji, powodują, że konieczna jest zmiana podejścia do kwestii rozwoju obszarów wiejskich.

Smart Villages – Inteligentne Wioski to obszary wiejskie i społeczności, rozwijające nowe możliwości w oparciu o swoje mocne strony, posiadane zasoby i nowe formy współpracy. Wykorzystując współpracę, wiedzę i technologie, wzmacniają tradycyjnie prowadzoną działalność i umożliwiają powstanie nowych inicjatyw gospodarczych. Potencjał obszarów wiejskich i ich mieszkańców jest innowacyjnie wykorzystywany, by wspierać rozwój społeczny i gospodarczy połączony z dbałością o środowisko.

Wdrożenie koncepcji Smart Villages na Mazowszu wymaga w pierwszej kolejności identyfikacji potencjału poszczególnych obszarów w regionie, poznania ich szczegółowej charakterystyki gospodarczej, środowiskowej, społecznej, po to by móc zaproponować najbardziej efektywne kierunki

rozwoju. Także po to by gospodarze i mieszkańcy mogli samodzielnie podjąć decyzje o swoich działaniach, dysponując wiedzą o tym co jest bardziej skuteczne, czy też przyszłościowe. W tym celu członkowie konsorcjum przedsięwzięcia Smart Villages na Mazowszu, uznane i doświadczone ośrodki badawcze, przeprowadziły szereg badań, stosując również nowoczesne technologie, w celu określenia możliwości rozwoju terenów wiejskich w województwie mazowieckim. Wyniki tych badań posłużyły także do sformułowania rekomendacji, które będą stanowić podstawę do opracowania całościowej koncepcji Smart Villages na Mazowszu.

Członkowie konsorcjum Smart Villages Na Mazowszu – instytucje badawcze:

- Politechnika Warszawska, Wydział Geodezji i Kartografii;
- Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych;
- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy;
- Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Centrum Cyfrowej Nauki i Technologii oraz Wydział Prawa i Administracji;
- Instytut Geodezji i Kartografii, Centrum Teledetekcji;
- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach – Państwowy Instytut Badawczy;
- Sieć Badawcza Łukasiewicz - Instytut Lotnictwa, Zakład Teledetekcji.

Niniejsza broszura prezentuje rekomendacje wynikające z części dotychczas przeprowadzonych badań. W dużym stopniu skupia się na prezentacji rekomendacji dotyczących niestandardowych rodzajów działalności na terenach wiejskich. Nie obejmuje całości rezultatów i założeń koncepcji Smart Villages na Mazowszu, niemniej jednak chcielibyśmy, aby już na tym etapie mieli Państwo możliwość zapoznania się z zaprezentowanymi propozycjami. Następne materiały informacyjne przedstawiać będą kolejne wyniki badań i rekomendacje kierunków rozwoju obszarów wiejskich województwa mazowieckiego. Samorząd Województwa Mazowieckiego dodatkowo przygotuje i udostępni również narzędzia informatyczne, ułatwiające korzystanie z wyników badań w codziennej pracy w gospodarstwie. Zachęcamy również Państwa do aktywnego udziału w wydarzeniach i szkoleniach realizowanych ramach tego projektu, w trakcie których będzie możliwość zapoznania się z wynikami badań i rekomendacjami w całościowy, usystematyzowany sposób.

Partnerzy i organizatorzy wydarzeń informacyjno-promocyjnych i szkoleń Smart Villages na Mazowszu:

- Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie;
- Mazowiecki Park Naukowo-Technologiczny – Park Spółdzielczy.

Zachęcamy do zapoznania się z pierwszą częścią wyników badań i rekomendacjami dla Inteligentnych Wiosek.

Niech informacje zawarte w tej broszurze posłużą Państwu za inspirację i zachęcenie do udziału w dyskusji oraz kolejnych aktywnościach w projekcie Smart Villages na Mazowszu!

Jakie jest rolnicze Mazowsze?

- W województwie mazowieckim w 2019 roku tereny wiejskie stanowiły 94% jego powierzchni, a udział użytków rolnych w ogólnym obszarze województwa stanowił 88%. Obszary wiejskie borykają się z zupełnie odmiennymi problemami niż miejskie aglomeracje, cechują je zwykle niższe dochody, wyższy odsetek ludzi pozostających bez pracy. Obszary wiejskie na Mazowszu ze względu na dysproporcje rozwojowe w dalszym ciągu odznaczają się gorszą infrastrukturą techniczną, gorszym dostępem do edukacji oraz usług medycznych.
- Podstawową aktywnością ekonomiczną na terenach wiejskich pozostaje rolnictwo. Mimo niskiej jakości gleb, dość prężnie rozwijają się gospodarstwa specjalizujące się w produkcji owoców, warzyw, zbóż, mięsa i mleka. Produkcja sadownicza i ogrodnicza jest jedną z ważniejszych specjalizacji mazowieckich gospodarstw rolnych.
- Kolejną specjalizacją mazowieckiego rolnictwa jest chów bydła i produkcja mięsa drobiowego.
- Specjalizacje gospodarstw w województwie mazowieckim są zróżnicowane przestrzennie – południowo-zachodnia i centralna część Mazowsza to rejon z dynamicznie rozwijającą się produkcją warzywniczą i sadowniczą, część północno-wschodnia specjalizuje się w mleczarstwie, a w północno-zachodniej dominuje hodowla drobiu.

Rekomendacje zmiany kierunków gospodarki rolnej w województwie mazowieckim

Punktem wyjścia do opracowania rekomendacji była ocena zmian, jakie nastąpiły w głównych działalnościach produkcji rolniczej w województwie w latach 2010-2019 na tle kraju oraz pozostałych województw, jak też na podstawie tendencji (trendów) w konsumpcji podstawowych produktów spożywczych. Pozwoliło to określić pozycję rolnictwa województwa mazowieckiego, a także wskazać które działalności produkcji się rozwinęły, a które straciły na znaczeniu i jakie są rokowania na przyszłość.

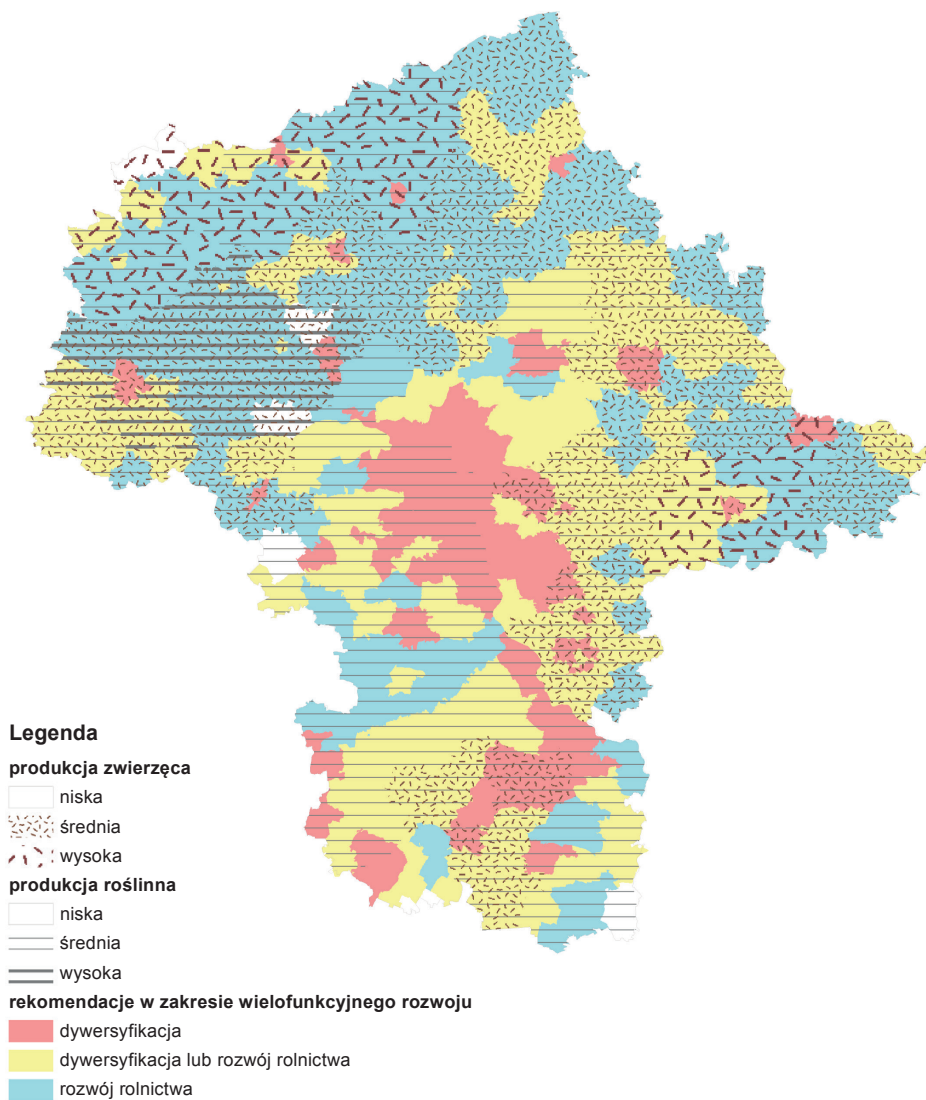
Zgodnie z wynikami badań:

- w perspektywie dekady województwo mazowieckie utrzyma pozycję lidera w produkcji żywca drobiowego, mleka oraz owoców i warzyw, istnieje także potencjał do zwiększenia produkcji żywca wołowego;
- szansą dla mniejszych gospodarstw jest rozwój rolniczego handlu detalicznego (RHD), gdzie rolnicy mogą sprzedawać bezpośrednio swoje produkty i przetwory na rynku (nabiał, mięso, pieczywo, przetwory owocowe itp.), co zwiększa ich dochody;
- aglomeracja warszawska licząca ponad 2 mln osób, stanowi duży i chłonny rynek, a konsumenci coraz bardziej poszukują żywności ekologicznej i tradycyjnej;
- pojawia się wiele zagrożeń wynikających m.in. z dużej zmienności cen surowców rolnych na rynkach światowych w ostatnich latach i brak spodziewanej stabilizacji cen w najbliższej perspektywie;
- w ostatnich latach Polska zmaga się z wirusem afrykańskiego pomoru świń (ASF) oraz grypą ptaków, co w przypadku województwa mazowieckiego, jako największego producenta żywca drobiowego w kraju, może budzić coraz większy niepokój.

Rekomendacje dla produkcji rolniczej województwa mazowieckiego na najbliższe lata:

1. Dalszy wzrost produkcji mleka (poprzez koncentrację produkcji, wyższą mleczność krów, dużą bazę paszową oraz wzrost konsumpcji mleka i jego przetworów).
2. Utrzymanie i umocnienie w produkcji żywca drobiowego (wzrost produkcji, ewentualna zmiana jej struktury w odniesieniu do gatunków utrzymywanego ptactwa i pozycji lidera w produkcji owoców i warzyw (możliwa zmiana struktury upraw trwałych, wywołanych zmianami w popycie wewnętrznym i zewnętrznym, rosnące spożycie owoców i warzyw, dieta, zdrowe odżywianie).
3. Możliwy wzrost produkcji żywca wołowego (ze względu na rosnące spożycie mięsa wołowego oraz posiadany potencjał w postaci powierzchni trwałych użytków zielonych – baza paszowa), przy czym do końca nie wiadomo, jakie będą zmiany względem produkcji rolnej w krajach Unii Europejskiej – Strategia „Zielonego Ładu”, mająca na celu bardziej zrównoważoną produkcję rolniczą i większą ochronę środowiska. Ponadto dużą wagę przywiązuje się do dalszej poprawy dobrostanu zwierząt, co pociąga za sobą dodatkowe koszty.
4. Możliwa większa produkcja żywca wieprzowego, przy stabilniejszych warunkach rynkowych i skutecznym zwalczaniu ASF.
5. Sprzyjającą perspektywą z punktu widzenia mniejszych gospodarstw jest dynamizacja rolniczego handlu detalicznego (RHD), w którym przedsiębiorcy mają możliwość bezpośredniej sprzedaży produktów i przetworów własnej produkcji na rynku (nabiał, mięso, pieczywo, przetwory owocowe itp.), co przyniesie im dodatkowe zyski. Aglomeracja warszawska licząca ponad 2mln osób, stanowi duży i chłonny rynek, a konsumenci coraz bardziej poszukują żywności ekologicznej, tradycyjnej (bez konserwantów, barwników, ulepszaczy itp.). Wsparcie finansowe (ulgi w podatkach) ze strony państwa oraz rozwiązania legislacyjne mają rozwijać i wspierać RHD. Nie wiadomo jakie w najbliższej perspektywie (kilku lat) będzie wsparcie (wysokość dopłat i ich zróżnicowanie) dla gospodarstw rolnych w Polsce.
6. Szybsze zmiany w gospodarstwach rolnych dotyczyć mogą wprowadzenia nowych technologii i technik wytwórczych, czy „kanałów” zbytu produktów rolnych, niż przestawienia gospodarstwa na nowych kierunek produkcji, zwłaszcza w odniesieniu do produkcji zwierzęcej.

Możliwości wielofunkcyjnego rozwoju oraz potencjalne kierunki produkcji rolnej

Jeżeli nie rolnictwo, to co?

- Obszary wiejskie realizują wiele funkcji pozaprodukcyjnych, w tym społeczną, kulturową czy przyrodniczą.
- Tworzenie i rozwój innych niż produkcja rolna funkcji na terenach wiejskich przyczynia się do nowych szans zatrudnienia oraz poprawy warunków życia ludności wiejskiej.
- Ważną funkcją obszarów wiejskich jest funkcja turystyczna. Rozwój gospodarki turystycznej skutkuje m.in. napływem środków finansowych, również walut obcych, redystrybucją dochodu narodowego, aktywizacją lokalnej ludności i dywersyfikacją zatrudnienia z uwagi na powstawanie nowych zawodów i nowych miejsc pracy (dzięki inwestorom zewnętrznym i lokalnym), stymulowaniem przedsiębiorczości.
- Główną formą turystyki realizowaną na obszarach wiejskich, która nie burzy wiejskiego charakteru jest turystyka wiejska, a w jej ramach agroturystyka.
- Umiejętne wykorzystanie kultury ludowej i dziedzictwa kulturowego danego obszaru pozwala na stworzenie oferty oryginalnej i konkurencyjnej. Na Mazowszu obszarem predystynowanym do rozwoju wiejskiej turystyki kulturowej są przede wszystkim Kurpie.
- W ramach turystyki wiejskiej i agroturystyki możliwe jest rozwijanie różnych atrakcji i form aktywnego spędzania czasu wolnego powiązanych z potencjałem wsi i rolnictwa (np. rękodzieło artystyczne) oraz nie powiązanych (np. medytacja, joga).
- Rozwijającym się kierunkiem specjalizacji obiektów turystyki wiejskiej jest agroterapia. Jest ona wykorzystywana również w gospodarstwach opiekuńczych.
- Gospodarstwa opiekuńcze to przykład rolnictwa społecznego. Zakładając, że planowana zmiana przepisów prawnych pozwalająca na łączenie funkcji rolniczej z opiekuńczą zostanie wprowadzona, to jest to ciekawa alternatywa dla tych mieszkańców obszarów wiejskich którzy chcą dywersyfikować źródła dochodów realizując równocześnie ważną misję społeczną.
- Kierunkiem aktywności pozwalającym na łączenie potencjału przyrodniczego, kulturowego i specyfiki produkcji rolniczej w jedną ofertę są zagrody edukacyjne. Ich bazą nie musi być gospodarstwo rolne. Może to być działka siedliskowa na wsi lub gospodarstwo agroturystyczne.
- Innym poza turystycznym kierunkiem rozwoju obszarów wiejskich są przedsięwzięcia w zakresie pozyskiwania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

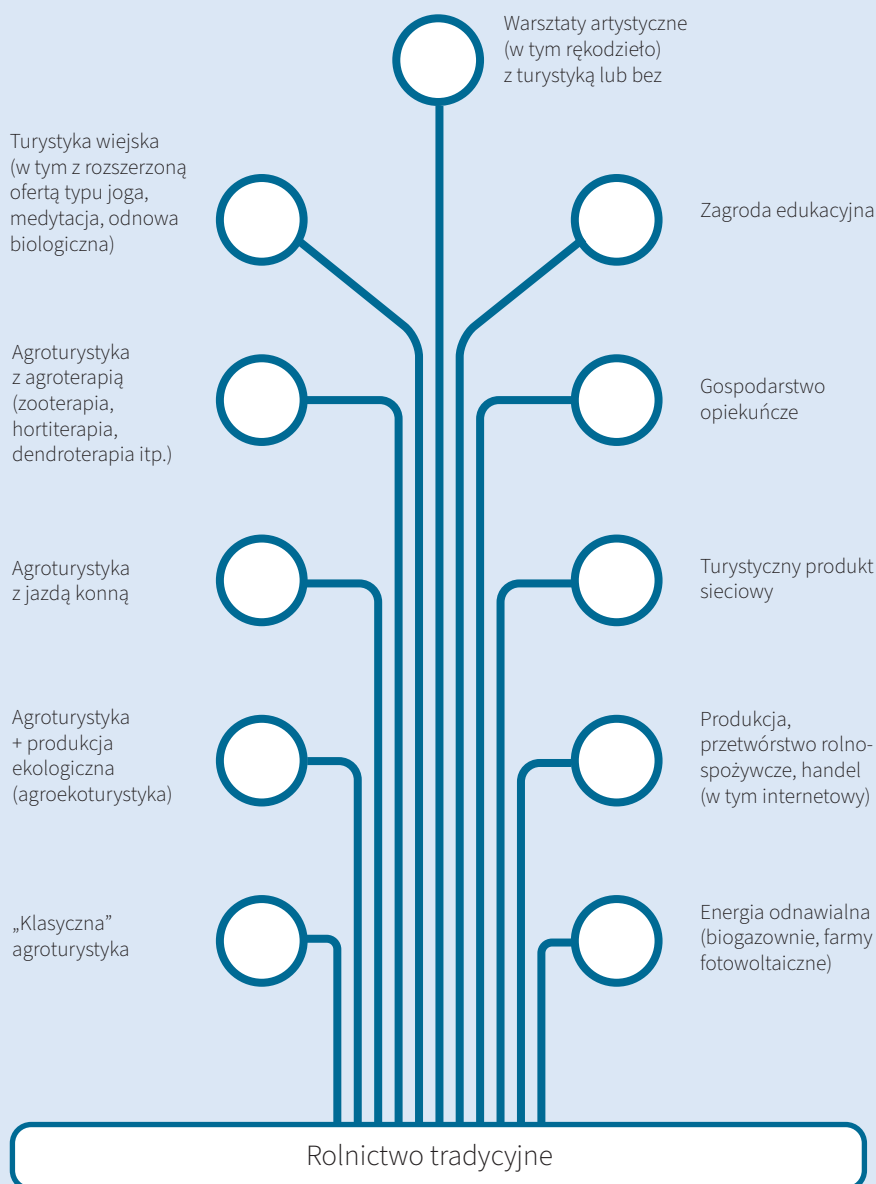
- Szeroki obszar to usługi dla ludności i biznesu. W obszarze tym mieszczą się zarówno mikro przedsiębiorstwa (zakłady fryzjerskie, firmy budowlane), jak i centra logistyczno-spedycyjne.
- Bardzo szerokim zakresem jest produkcja, zarówno ta w której wykorzystywane są surowce pochodzenia rolniczego, jak i nie związana z rolnictwem. Konkurencyjne ceny działek inwestycyjnych sprawiają, że na terenach wiejskich lokowane są różne zakłady produkcyjne. Role producentów pełnią oczywiście rolnicy, którzy zgodnie z przepisami dotyczącymi Rolniczego Handlu Detalicznego mogą na określonych zasadach sprzedawać swoje wyroby. Produkcja obejmuje też formy bardziej niszowe, w tym wytwory rzemieślnicze i artystyczne, również te obejmujące ginące zawody.
- Przykładem przechodzenia z rolnictwa do innych działów gospodarki jest handel stacjonarny i internetowy artykułami rolniczymi surowymi i przetworzonymi oraz innymi (z wykorzystaniem sklepów czy platform internetowych).

Rekomendacje dla przechodzenia z rolnictwa w inne dziedziny gospodarki

1. Poszukując możliwości dywersyfikowania funkcji obszarów wiejskich należy uwzględnić różne elementy potencjału rozwojowego, w tym przyrodnicze, kulturowe, społeczne, techniczne, ekonomiczne, prawne.
2. Różnorodność i pojemność turystyki wiejskiej sprawia, że na różnych obszarach, również tych, które nie są wyposażone w typowe walory turystyczne jest możliwość kreowania ciekawych form spędzania czasu wolnego.
3. Dla stworzenia pełnej i atrakcyjnej dla odbiorców oferty korzystna jest współpraca w ramach produktów sieciowych. Opcja ta pozwala na współdziałanie osób fizycznych, przedsiębiorców, samorządu lokalnego oraz podmiotów gospodarki społecznej (stowarzyszeń, fundacji) w celu poprawy konkurencyjności oferty turystycznej.
4. Odpowiadając na potrzeby konsumentów oraz uwzględniając potencjał województwa mazowieckiego w ramach turystyki wiejskiej (w tym agroturystyki) należy rozwijać oferty ekoagroturystyczne, aktywne sposoby spędzania czasu wolnego (rekreacja konna, rowerowa itp.) oraz edukację kulturową.

5. Dziedzictwo kulinarne polskiej wsi, w tym produkty tradycyjne i regionalne powinny być uwzględnione w ofercie placówek gastronomicznych położonych na obszarach wiejskich, gospodarstwach agroturystycznych i innych obiektów turystyki wiejskiej, zagrodach edukacyjnych oraz ofercie przedsiębiorców sprzedających żywność w formie stacjonarnej i zdalnej.
6. W pobliżu dużych miast, szczególnie Warszawy, mają szansę rozwinąć się gospodarstwa opiekuńcze, które są alternatywą dla Domów Pomocy Społecznej. Realizacja usług opiekuńczych w obrębie gospodarstwa rolnego została uwzględniona w zmieniających się przepisach prawnych.
7. Wykorzystanie w sposób zrównoważony kultury materialnej (m.in. ludowej, sakralnej, przemysłowej, militarnej) oraz niematerialnej (np. zwyczajów, obrzędów) obszarów wiejskich powinno z jednej strony przyczynić się do jej zachowania, a z drugiej do uatrakcyjnienia wypoczynku na wsi.
8. Alternatywą dla gospodarstw rolnych oraz gospodarstw agroturystycznych po sezonie turystycznym jest świadczenie usług edukacyjnych przez ich właścicieli w ramach zagród edukacyjnych. Ważne jest ich położenie względem ośrodków miejskich, w których zlokalizowane są szkoły, przedszkola a więc placówki, z których rekrutowani są odbiorcy usług edukacyjnych. Ważna jest dobra dostępność komunikacyjna, która pozwala dojechać relatywnie szybko.
9. Istnieje potrzeba szerszego wsparcia informacyjnego, doradczego i finansowego rozwoju pozarolniczych funkcji obszarów wiejskich, tym w szczególności w zakresie wyzwań wynikających z digitalizacji gospodarki i życia społecznego.
10. Poza wsparciem dla rolników decydujących się na podejmowanie działalności w zakresie przetwórstwa, usług dla ludności, usług dla biznesu, opieki, edukacji, turystyki i rekreacji konieczne jest wsparcie w promocji efektów tych działań (produktów, usług) wśród konsumentów, co sprzyałoby korzystnemu pozycjonowaniu ich w świadomości potencjalnych odbiorców.
11. Rozwój pozarolniczych form aktywności na obszarach wiejskich w dużym stopniu uzależniony jest od rozwoju technologii informacyjnej (dostęp do informacji, promocja w internecie, praca na odległość, handel internetowy) dlatego też konieczne jest uzbrojenie terenów wiejskich w ten rodzaj infrastruktury technicznej.

Propozycje przechodzenia z rolnictwa w inne działy gospodarki

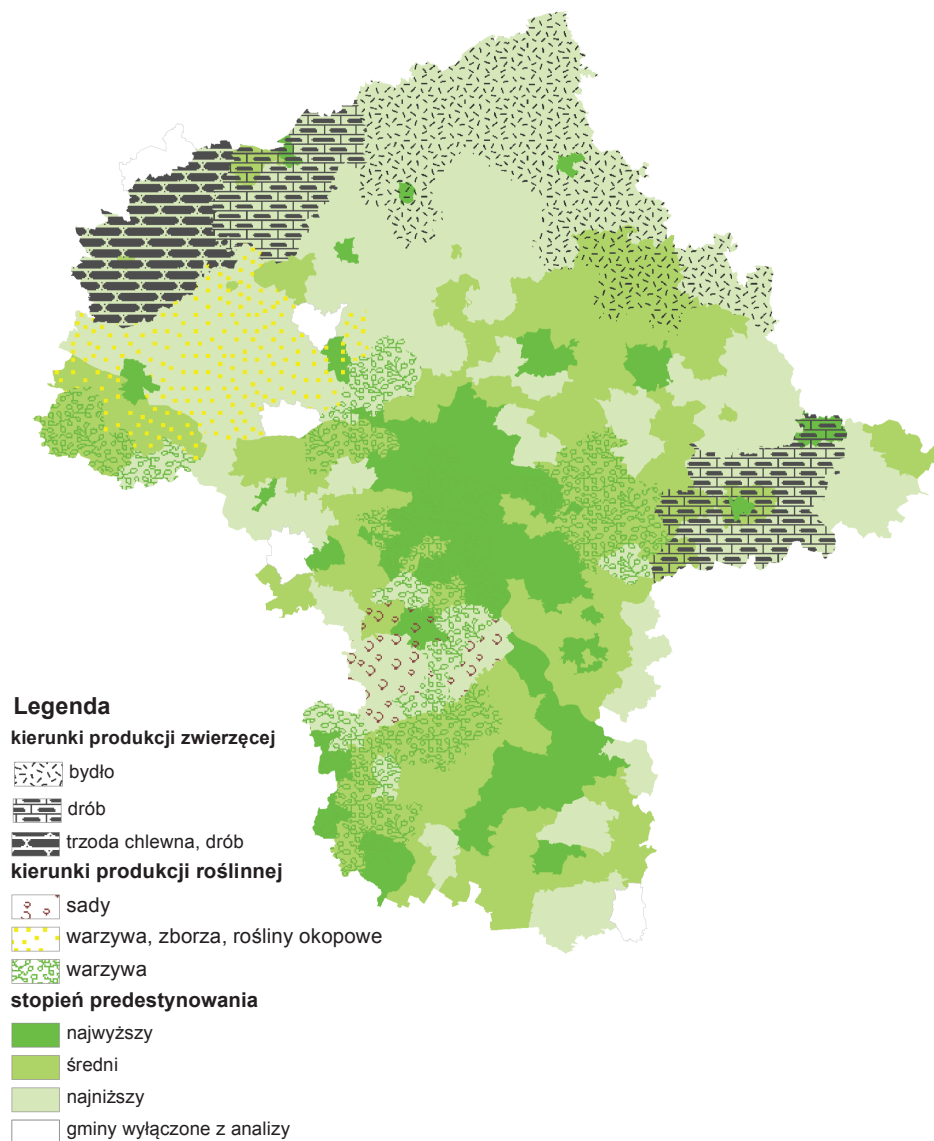
Produkty regionalne

Promowanie, produkcja i dystrybucja tradycyjnych i regionalnych produktów żywnościowych może stać się ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój i atrakcyjność gospodarstw agroturystycznych. Działalność agroturystyczna może zmniejszać negatywne skutki ekonomiczne wypływające z sezonowości turystycznej i być atrakcją przyciągając do obiektu turystów poszukujących wrażeń kulinarnych. Działalność ta powoduje, że rolnik ma możliwość bezpośredniego zbytu swoich produktów rolnych i przygotowanych przetworów. Jest to skuteczny sposób podniesienia dochodów z gospodarstwa i wpływa na wielofunkcyjny rozwój obszaru wiejskiego. Tradycyjne i regionalne produkty żywnościowe odpowiednio wypromowane mogą pomóc zdywersyfikować działalność gospodarstw agroturystycznych, wpłynąć na wzrost zatrudnienia na wsi i dochody mieszkańców terenów wiejskich. Atrakcyjna środowiskowo (lasy, wody, krajobraz, rozkład użytków gruntowych) lokalizacja gospodarstw agroturystycznych może spowodować chęć wykorzystania darów natury i zapoczątkowanie działalności w produkcji np. miodu, serów czy przetworów mięsnych.

Obszarami predestynowanymi do produkcji produktów regionalnych powinny być obszary:

- gdzie już taka produkcja ma miejsce, a aplikacje planowane do wdrożenia w ramach przedsięwzięcia Smart Villages mogą być pomocne w uzyskaniu informacji przez osoby szukające alternatywnych źródeł dochodów,
- gdzie występują gospodarstwa agroturystyczne, które poprzez produkty regionalne mogą zwiększyć swoją atrakcyjność,
- gdzie nowa działalność agroturystyczna może być rozwijana tzn. miejsca atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo,
- gdzie rozwój rolnictwa intensywnego jest utrudniony z uwagi na uwarunkowania, przestrzenne, własnościowe czy przyrodnicze, a poszukiwane są inne źródła dochodów.

Obszary predystynowane do wytwarzania produktów regionalnych

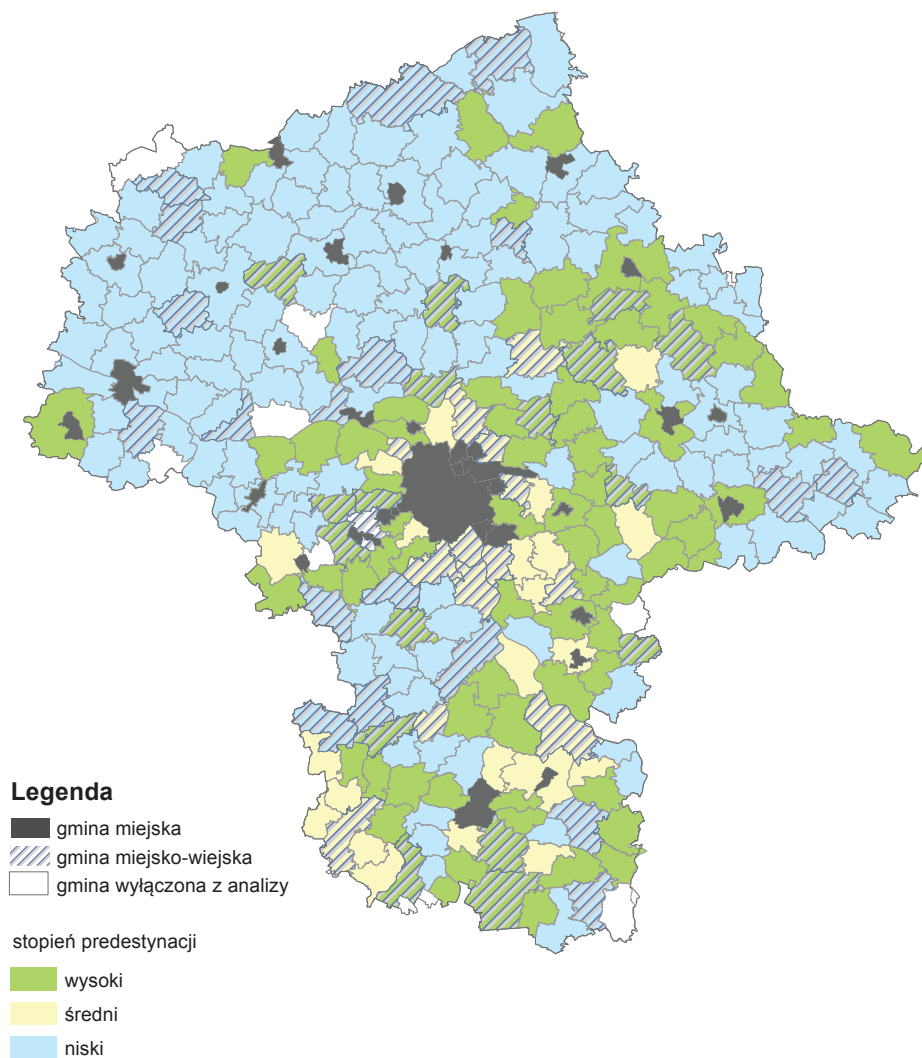

Roślinna produkcja ekologiczna

Biorąc pod uwagę zmieniające się oczekiwania konsumentów, jednym z kierunków rozwoju produkcji na obszarach wiejskich jest roślinna produkcja ekologiczna. Przeprowadzone badania pozwoliły na sformułowanie rekomendacji dotyczących lokalizacji obszarów preferowanych do tego typu produkcji i jej najważniejsze zasady. Decyzja o rozpoczęciu produkcji ekologicznej powinna zostać poprzedzona analizą dotyczącą usytuowania gospodarstwa względem obiektów potencjalnie zanieczyszczających: dróg o dużym natężeniu ruchu, emiterów pyłów, zwałowisk metalonośnych, zakładów przemysłowych i od dużych ferm zwierzęcych produkujących gnojowicę. Uwagę zwrócić należy także na kwestie związane z wodą (gruntową, studzienną, wodociągową), której jakość pod względem składu chemicznego i wskaźników mikrobiologicznych powinna odpowiadać normom krajowym. Gospodarstwo powinno być również położone w takiej odległości od cieków z wodą pozaklasową wylewającą wiosną, aby wykluczyć jej wpływ. Proces przejścia gospodarstwa na produkcję ekologiczną trwa ok. 3 lat. Możliwe jest podzielenie gospodarstwa na odrębne jednostki, w których prowadzi się produkcję ekologiczną lub nie ekologiczną, przy czym zachowane musi być wyraźne oddzielenie produktów ekologicznych i nie ekologicznych, np. na różne gatunki roślin. Podstawowymi elementami systemu zarządzania ekologiczną produkcją są: zarządzanie żyznością gleby, wybór gatunków i odmian, wieloletni płodozmian, recykling substancji organicznych i odpowiednie techniki uprawy; dodatkowe nawozy powinny być zgodne z zasadami produkcji ekologicznej. Konieczne jest stosowanie praktyk korzystnych dla środowiska oraz ochrony środowiska produkcji rolniczej: gleby, wody, krajobrazu. Cechą dobrych gospodarstw ekologicznych jest także dążenie do zamknięcia obiegu materii – funkcjonowanie w oparciu o zasoby odnawialne. Odpady pochodzenia roślinnego i zwierzęcego powinny być stosowane do nawożenia gleb (samowystarczalność paszowo-nawozowa), dodatkowo produkcja roślinna powinna także zapobiegać erozji, a same rośliny powinny być nawożone przez ekosystem, a nie przez nawozy rozpuszczalne. Produkcja ekologiczna wiąże się z zakazem stosowania mineralnych nawozów azotowych, organizmów modyfikowanych genetycznie (GMO) zarówno podczas produkcji, jak i podczas przetwarzania produktów. Warto też podkreślić, że żywność przetworzona powinna być oznaczona jako ekologiczna wyłącznie wtedy jeśli wszystkie lub niemal wszystkie jej składniki są pochodzenia ekologicznego.

W oparciu o analizę warunków gospodarowania w województwie mazowieckim opracowana została mapa wskazująca potencjał poszczególnych obszarów regionu do prowadzenia ekologicznej produkcji rolnej.

Obszary predestynowane do prowadzenia roślinnej produkcji ekologicznej

Po dodatkowe informacje
zapraszamy na strony www

geodezja.mazovia.pl
smartvillageswm.uksw.edu.pl

**Politechnika
Warszawska**

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Instytut Ekonomii
i Finansów

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOSCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

UKSW

UNIWERSYTET KARDYNAŁA
STEFANA WYSZYŃSKIEGO
W WARSZAWIE

Instytut Uprawy
Nawożenia i Gleboznawstwa
Państwowy Instytut Badawczy

Łukasiewicz
Instytut
Lotnictwa

MODR
WARSZAWA

**Mazowiecki Park
Naukowo Technologiczny**
Park Spółdzielczy